MACHSHEVES YECHEZKEL
TORAH OF RAV HARTMAN

מחשבת קצרה על הדף
הרב יחזקאל הרטמן
SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

עבודה זרה ב-א

עניין: פתיחה למסכת ע"ז, אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה

שלי"ה עשרה מאמרות
מאמר ראשון

(ה) **עוד** אודיעכם בניי יצ"ו מן המושג אצלי בענין אחדותו יתברך בהשגחתו. הנה סברת העולם היא בענין מערכת צבא השמים כך, הבורא ברוך הוא חידש הכל יש מאין המוחלט, על כן ביכלתו לעשות מה שרוצה לשנות ולשדד. בראשית נתן הקדוש ברוך הוא לצבא השמים כח ויכולת להנהיג העולם, וכל כוכב ממונה על מינוי שלו, העולם כמנהגו נוהג, וכביכול זזה ידו מהם, רק אם לעת מהעתים רוצה לשדד אותם, וכל זמן שאינו משדד, אז מנהיגם בכח שהושג להם בעת הבריאה. אמנם אמיתת האמונה הנראה בעיני היא, השם יתברך מחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית, בכוונה מכוונת שופע שפעו, ואילו היה מונע רגע אחד, היה הכל כלא היה, בטל המציאות. והוא פירוש הפסוק (דברים ד, לט): וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, אין הפירוש כי אין אלוה זולתו, כי זהו פשיטא, וכבר גילה זה בפסוק שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, אלא רוצה לומר שאין עוד מציאות בעולם זולת מציאותו יתברך, כי בהסתרו יאבד הכל. ומה שאמרו: כח וגבורה

פרי צדיק
סוכות אות יא

וכ"פ יוכן מהמר מו"ל (ע"ז כ:) שלמפיד יהמרו כשעות הרכה שווקים מקט הרכה מרמלות מעשי וכו' וכולם לת מעשי חלת בשביל ישראל וכו' ולכתוב המך ימו נגפסם לרמות שמעו הכל בשביל ישראל מה שלת פלם על דמתם זחת. למנם מפני שלמפיד יסנרך למיני הכל שהכלית הבריהה המה נפשות ישראל ופיי ילתו גם התויס נחוש שכל מה שמקט ומעט כמוס"ו כי' רק לפיכה כדי שיהיה מהם נפש מישראל כמנין כל העולם כולו לת נכרת חלת לשות לזה. וכמו שהמר בן זומת שברת כל חלו לשמעו למנם העיים שהות נותן כליות ולכ מציב להם הכל הקנפם לטרך עלמכם היט מפני שפניתות לנכבם כי' רק לטרך עלמכם. מהש"כ נפשות ישראל פניתות לנכבם כי' מקושר בהקושם כנ"ל עוד שם שלמר

שלי"ה מסכת שבועות
תורה אור אות מט, נא

(מט) **אך** שעדיין אין מיושב להחוקר איך מעצם הטוב יצא רע, שהוא יתברך הטוב האמתי, ואיך ימשך ממנו הרע. על זה אמר לא תשא וגו', ובביאור ענין איסור השבועה יתבאר זה הענין. השם יתברך מלא כל הארץ כבודו, כמו שנאמר (דברים ד, לט): וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד. ואין פירושו שאין עוד אלהים זולתו, שזה כבר פשוט ומבואר בפסוק ה' אלהינו ה' אחד. אלא הפירוש שאין שום דבר נמצא כי אם ממציאותו, כי הוא יתברך מהווה את כולם ומחיה את כולם, והוא מציאת הנמצאים, ולא יש שום מציאות זולת מציאותו, רק שזה המציאות דבק בו יותר, וממציאות זה משתלשל מציאות אחר, והכל בכח ראשון, וזה הדבר בלי סוף. והנשבע על איזה דבר, הכוונה הוא שמזכיר שמו יתברך, כלומר שהוא המציא דבר זה כך וכך, והוא יתברך נתן הכח לעשות כן. ואם הוא בשקר שלא היה הדבר כך, נמצא מאמין באל אחר, שהרי הש"י לא המציא זה הדבר כך, אלא הוא כופר כאלו היה עוד רשות אחר ח"ו, והוא מגביה ומרים את הש"י ויתעלה מזה הדבר ומסלק אותו מזה הדבר. וזה לשון לא תשא את, שרצה לומר הרמה שהוא הפרשה. וכפירוש זה פירש הרקנאטי לפי ויאונה לו רע. זהו סוד הסתרת פנים. ואז מגיע הרעה לעושה רע, לפי ערך רע שעושה כן הוא ההסתרה. ואין כוונתי שהרע הוא בהסתרת פנים בלבד ולא בעצם כפי ההבנה בדברי המתפלספים אשר דברו בזה. רק הרע הוא בכוונה מכוונת, אך שאין כוונת הרע בשביל הרע רק בשביל הטוב, שאם לא היה מגיע רע לעושה רע שיהיה הרעה מכולם, אז לא היה טוב, כי הרע דוחה רגלי שכינה ומחזיר המציאות לתוהו ובוהו. גם אם לא היה נפרע מרשעים לא היה עושה טוב, נמצא הכל תהו ובהו. הרי מבואר שהטוב מכוון בשביל עצמו כי טוב ה' לכל, והרע הוא מכוון לטוב בשביל שיהיה הכל עושה טוב.

חידושי מרן ר"י"ז הלוי פרשת בראשית

לכאורה יפלא, איך ימלאם לבם לומר כן לפני הקב"ה שהכל גלוי לפניו, ואיך יעיזו לומר לפניו שקר גלוי כזה שכל מה שעשו משווקים ומרחצאות וגשרים ומלחמות וכדומה לא עשו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה, והרי זה יהי' לעת"ל בשעה שגם כל אוה"ע כבר ידעו ויכירו את בוראם ואת האמת כמו שהוא, ולא יהי' אז מקום לשקר כלל, ואיך יעלה אז על דעתם לטעון שקר לפניו, ולא עוד אלא שיאמרו וכולם לא עשינו אלא וכו' היינו שבלעדי מה שהוא לזה התכלית לא עשו דבר, אתמהה לומר שקר כזה לפני הקב"ה שהכל גלוי לפניו. ונראה הביאור בדברי הגמ', דבאמת אין בדבריהם שקר כלל, וכל מה שיטענו אמת הוא, וגם הקב"ה בתשובתו אינו אומר להם כי שקרנים הם רק שוטים שבעולם וכו' ולא שקרנים, והביאור בזה, דכמו שבתחלת הבריאה לא נברא העולם אלא בשביל ישראל ובשביל התורה כמו שמביא רש"י מדברי חז"ל בתחלת בראשית בשביל התורה שנקראת ראשית דרכו ובשביל ישראל שנקראו ראשית תבואתה יע"ש, כן כל מה שנעשה ונתחדש בעולם מתחלת הבריאה ועד סוף כל הדורות הכל הוא רק לתכלית זה בשביל ישראל שיתעסקו בתורה, ואף שהארץ נתן לבני אדם ויש רשות לכל אחד לעשות בה כרצונו, בכ"ז אין העולם הפקר, ולא נעשה בהעולם דבר מה שאינו לזה התכלית, וכבר האריך הרמב"ם בהקדמתו לפיה"מ וכתב שאפשר שיבנה אדם ארמון כליל יופי ויהי' הארמון ההוא מזומן לאיש חסיד יבא באחרית הימים ויחסה יום אחד בצל קיר אחד מן הקירות ההם ויהי' לו סבה להנצל ממות יע"ש ברבריו, ועל דרך זה כל מה שאוה"ע עושים משווקים וגשרים ומרחצאות וכדומה יש להם תכלית למעלה בשביל ישראל ובשביל התורה, ואין לך שום דבר בעולם מה שלא נעשה לזה התכלית, אך עכשיו אין אנו יודעים מאומה על כל מעשה מה היא תכליתו, אבל לע"ל שהאמת יתגלה לעין כל ומלאה הארץ דעה, אז כבר יהי' גלוי לכל חשבון כל מעשה ומעשה מכל מה שנעשה בעולם, לצורך איזה תכלית ומטרה היתה מיועדת ומזומנת כל פעולה ופעולה וכל מעשה ומעשה, והאוה"ע יוכחו אז לדעת כי כל מה שעשו בעולם ממלחמות וכיבוש כרכים והרבות כסף וזהב וגשרים ושווקים ומרחצאות ועוד, כולם לא נעשו אלא בשביל ישראל בכדי שיתעסקו בתורה, ויבאו לתבוע מהקב"ה שכר פעולתם, והקב"ה אומר להם שוטים שבעולם [ע"ז שחושבים שמגיע להם שכר עבור פעולותיהם אלו] כל מה שעשיתם לא עשיתם אלא לצורך עצמכם ולא היתה כוונתכם בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה, רק למעלה הי' החשבון הזה, אבל אתם מצדכם עשיתם כל זה לצורך עצמכם, ואין מגיע לכם שכר פעולה עבור מעשיכם, אבל המעשה אמת שכל מה שעשו לא עשו אלא בשביל ישראל בכדי שיתעסקו בתורה וכנ"ל.

SPONSORED LZ"N
AHARON BEN YAAKOV SHALOM • LEAH BAS YITZHAK